

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2026

**ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (1)**

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2026

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2026

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (1)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 8 Ιουνίου 2026

Ωρα: 8:00 – 11:00 π.μ.

**Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ
ΕΙΚΟΣΙ ΤΡΕΙΣ (23) ΣΕΛΙΔΕΣ**

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **δύο (2) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Ηθικές Επικρίσεις και Διαφήμιση

Αναφέρονται πολλές επικρίσεις για τη διαφήμιση. Πολλοί υποστηρίζουν ότι δημιουργεί πλασματικές ανάγκες και υπερκατανάλωση, που επιβαρύνουν τόσο τους ίδιους τους πολίτες όσο και το περιβάλλον. Άλλοι υποστηρίζουν ότι υπερβάλλει, με το να προβάλλονται μέσα από τη διαφήμιση εξιδανικευμένα πρότυπα και τρόποι ζωής με αποτέλεσμα να δημιουργείται επιπρόσθετο άγχος στους ανθρώπους, για να τα ακολουθήσουν. Άλλη κριτική που ασκείται είναι ότι κάποιες διαφημίσεις είναι παραπλανητικές, όταν λένε τη μισή αλήθεια προβάλλοντας για παράδειγμα την απόλαυση και όχι τις πολλές θερμίδες, ενώ είναι επίσης γεγονός ότι εξαιτίας του κόστους της διαφήμισης αυξάνεται η τελική τιμή των προϊόντων. Τέλος, υπάρχουν και οι επιβλαβείς διαφημίσεις που απευθύνονται σε παιδιά, προβάλλουν ρατσιστικά ή σεξιστικά πρότυπα, ή διαβάλλουν τον αντίπαλο, όπως στην πολιτική διαφήμιση, στα όρια του νόμου.

Για τις επιβλαβείς διαφημίσεις υπάρχει το ρυθμιστικό πλαίσιο της πολιτείας, οι αυτορρυθμιστικοί κανόνες δεοντολογίας των διαφημιστών και φυσικά τα θετικά και αρνητικά κίνητρα που θεσπίζει η πολιτεία σε περίπτωση βλάβης ή για την αποφυγή βλάβης, για τις επιχειρήσεις. Για τις άλλες, όμως, περιπτώσεις οι απαντήσεις στις επικρίσεις είναι οι εξής: Καταρχάς, ο καταναλωτής σήμερα δεν είναι παθητικός με το να δέχεται ό,τι του προβάλλεται άκριτα, είναι πιο έξυπνος, με περισσότερες γνώσεις και πληροφορίες αλλά και πιο ενεργός. Έχει μεγαλύτερη γνώση, λόγω των πολλών πηγών ενημέρωσης και επικοινωνίας που διαθέτει, όπως με την αυξημένη συμμετοχή του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στη διάδοση των νέων από

στόμα σε στόμα. Ειδικά, στον ψηφιακό κόσμο ο καταναλωτής μπορεί να διερευνά και να συγκρίνει ευκολότερα.

Η υιοθέτηση καταναλωτικών προτύπων εξαιτίας της διαφήμισης αποτελεί ένα πολύ αδύναμο επιχείρημα, καθώς ο τρόπος ζωής των πολιτών δεν διαμορφώνεται μόνο εξαιτίας της διαφήμισης. Αντιθέτως, τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται μια αυξητική τάση του επονομαζόμενου «ηθικού καταναλωτή». Ο ηθικός καταναλωτής μπορεί να ξεκινά από εκείνον τον πολίτη που απλώς μπούκοτάρει¹ διεφθαρμένες επιχειρήσεις, που αγοράζει ηθικά προϊόντα (βιολογικά, που δεν παράγονται με παιδική εργασία, δεν δοκιμάζονται σε ζώα, δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον) ή από ηθικές επιχειρήσεις που έχουν διακριθεί για το καλό τους εργασιακό περιβάλλον, με σεβασμό στη διαφορετικότητα, με προσφορά και φιλανθρωπία στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία, με οικολογικό πρόσημο μέχρι εκείνον που ακολουθεί ένα στυλ ζωής χωρίς υπερκατανάλωση, ανακυκλώνει, μειώνει τον όγκο των σκουπιδιών, μειώνει το διοξείδιο του άνθρακα με τον τρόπο που μετακινείται, επαναχρησιμοποιεί ρούχα, εξοικονομεί ενέργεια και πολλά άλλα. Με αυτό τον τρόπο δεν ωφελείται μόνο ο καταναλωτής αλλά και το σύνολο της κοινωνίας.

Σχετικά με το κόστος της διαφήμισης, οι επιχειρήσεις, όταν διαφημίζονται, εκπέμπουν ένα σήμα στους καταναλωτές, ότι θέλουν να μείνουν μακροχρόνια στην αγορά με τα ποιοτικά προϊόντα τους και ότι δεν λειτουργούν καιροσκοπικά, αφού το διαφημιστικό κόστος είναι μη ανακτήσιμο και σε περίπτωση κακού προϊόντος κανένας δεν θα επένδυε στη διαφήμιση, αφού θα ήταν χαμένο κόστος για αυτούς. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις σήμερα δίνουν όλο και μεγαλύτερη σημασία στο να δείχνουν σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να έχουν αισθητική αρτιότητα και να είναι κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες. Εξαιρούμε τις περιπτώσεις των κοινωνικών και δημόσιων διαφημίσεων οι οποίες από την αποστολή τους φέρουν αυτά τα χαρακτηριστικά.

Ιδιαίτερα σήμερα, που οι επιχειρήσεις προβάλλουν προσωποποιημένες διαφημίσεις² μέσω της διαδικτυακής διαφήμισης και της διαφήμισης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με βάση την τεχνητή νοημοσύνη και την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, τα ηθικά διλήμματα, όπως η διάθεση των προσωπικών δεδομένων και ο μη έλεγχός τους έναντι της συγκεκριμένης προσωπικής πληροφόρησης, η οποία βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου από το χάος των πολλών μέσων και μηνυμάτων, εξακολουθούν να υπάρχουν.

(Διασκευή)

Γιώργος Τσουρβάκας, Ακαδημαϊκός

<https://www.ethnos.gr/opinions/article/301485/hthikesepikriseiskaidiafhmish>

Ημερ. δημοσίευσης: 12.02.2024

¹ **μπούκοτάρω:** αποκλείω εμπορικά προϊόντα ως ένδειξη αποδοκιμασίας ή αντιθέσεως που στρέφεται εναντίον των οικονομικών συμφερόντων εταιρείας, κράτους κ.λπ.

² **προσωποποιημένη διαφήμιση:** είναι η προβολή προσαρμοσμένων μηνυμάτων σε συγκεκριμένους καταναλωτές με βάση τα προσωπικά τους δεδομένα.

A.I.1. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου, σε έκταση 120-140 λέξεων.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6 μονάδες)

1^η παράγραφος

- Διατυπώνονται πολλές επικρίσεις για τη διαφήμιση.
- Δημιουργεί πλασματικές ανάγκες, ενισχύει την υπερκατανάλωση, υπερβάλλει προβάλλοντας εξιδανικευμένα πρότυπα.
- Κάποιες διαφημίσεις είναι παραπλανητικές και το κόστος της διαφήμισης αυξάνει τις τιμές των προϊόντων.
- Υπάρχουν και επιβλαβείς διαφημίσεις που απευθύνονται σε κοινωνικές ομάδες.

(μον. 2)

2^η παράγραφος:

- Το ρυθμιστικό πλαίσιο της πολιτείας και η διαφημιστική δεοντολογία ως ασπίδα προστασίας.
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σύγχρονου καταναλωτή ως απάντηση στις επικρίσεις που προβάλλονται.

(μον. 1)

3^η παράγραφος:

- Ο καταναλωτικός τρόπος ζωής των πολιτών δεν διαμορφώνεται μόνο από τη διαφήμιση.
- Προβάλλεται το πρότυπο του ηθικού καταναλωτή, ο οποίος δρα με τρόπους που ωφελούν τον ίδιο όσο και την κοινωνία.

(μον. 1)

4^η παράγραφος:

- Επιδίωξη των επιχειρήσεων είναι η μακροχρόνια παρουσία τους στην αγορά και όχι το εφήμερο κέρδος.
- Οι επιχειρήσεις σήμερα δείχνουν μεγαλύτερο σεβασμό στον άνθρωπο, την κοινωνία και το περιβάλλον.

(μον. 1)

5^η παράγραφος:

- Προκύπτουν ηθικά ζητήματα από τη χρήση μέσων (προσωποποιημένων διαφημίσεων, ΜΚΔ) και εργαλείων (τεχνητή νοημοσύνη).

(μον. 1)

Μονάδες Δομής – Έκφρασης – Ορθογραφίας: (2 μονάδες)

- Χρήση εισαγωγικής φράσης και συνδετικών λέξεων-αλληλουχία-συλλογιστική του κειμένου
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου-σύνταξη
- Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: **0 μονάδες**.
- Για απλή αντιγραφή, χωρίς τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αφαιρείται το ½ των συνολικών μονάδων.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 170 λέξεων): αφαίρεση **1 μονάδας από το σύνολο**
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 200 λέξεων): αφαιρούνται **4 μονάδες από το σύνολο**.
- Για 5 και περισσότερα ορθογραφικά λάθη (μη επαναλαμβανόμενα): αφαιρείται **0,5 μονάδα**.

A.1.2. Ένας τρόπος πειθούς που χρησιμοποιείται στην πρώτη (1^η) παράγραφο είναι η επίκληση στη λογική. Να αναφέρετε **δύο (2)** διαφορετικά μέσα πειθούς, με τα οποία ο συγγραφέας επιτυγχάνει τη συγκεκριμένη επίκληση και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική Απάντηση:

Μέσα πειθούς (1 μονάδα)	Τεκμηρίωση (0,5 μονάδα)
α. Επιχείρημα (0,5 μ.) - πρόταση κρίσεως (0,5 μ.) ή	- «Πολλοί υποστηρίζουν ότι δημιουργεί ... το περιβάλλον. - «Άλλοι υποστηρίζουν ότι υπερβάλλει... για να τα ακολουθήσουν.» - «Άλλη κριτική που ασκείται ... τελική τιμή των προϊόντων.» - «υπάρχουν και οι επιβλαβείς ... του νόμου.»
-συλλογισμός (0,5 μ.)	«Αναφέρονται πολλές επικρίσεις για τη διαφήμιση. ... του νόμου.» (Ο συγγραφέας αναφέρει διαφορετικές επικρίσεις/κριτική για τη διαφήμιση για να αποδείξει ότι η διαφήμιση τυγχάνει επικρίσεων από διαφορετικά ακροατήρια)

<p>β. Τεκμήρια (0,5 μ.)</p> <p>- Παραδείγματα (0,5 μ.)</p>	<p>- «για παράδειγμα την απόλαυση και όχι τις πολλές θερμίδες.»</p> <p>- «επιβλαβείς διαφημίσεις που απευθύνονται σε παιδιά, προβάλλουν ρατσιστικά ή σεξιστικά πρότυπα, ή διαβάλλουν τον αντίπαλο, όπως στην πολιτική διαφήμιση, στα όρια του νόμου.»</p>
<p>ή</p> <p>- Γενικά αποδεκτές/ εμπειρικές αλήθειες (0,5 μ.)</p>	<p>- «προβάλλονται μέσα από τη διαφήμιση εξιδανικευμένα πρότυπα και τρόποι ζωής με αποτέλεσμα να δημιουργείται επιπρόσθετο άγχος στους ανθρώπους»</p> <p>- «κάποιες διαφημίσεις είναι παραπλανητικές»</p> <p>- «δημιουργεί πλασματικές ανάγκες και υπερκατανάλωση, που επιβαρύνουν τόσο τους ίδιους τους πολίτες όσο και το περιβάλλον»</p>

A.I.3. Να εντοπίσετε στην πέμπτη (5^η) παράγραφο **δύο (2)** μέσα-εργαλεία που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για σκοπούς διαφήμισης. Ακολουθώντας, με βάση τη συγκεκριμένη παράγραφο, να αναφέρετε **έναν (1)** ενδεχόμενο κίνδυνο από τη χρήση αυτών των μέσων-εργαλείων.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική Απάντηση:

Μέσα-εργαλεία:

- Προσωποποιημένη διαφήμιση
- Διαδίκτυο
- Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης
- Τεχνητή Νοημοσύνη

(2 x 1 μον.= 2 μονάδες)

Ενδεχόμενος κίνδυνος:

- Προκύπτουν ηθικά διλήμματα
- Διάθεση προσωπικών δεδομένων
- Ο μη έλεγχος των προσωπικών δεδομένων έναντι της προσωπικής πληροφόρησης

(1 x 1 μον.= 1 μονάδα)

A.I.4. Ο συγγραφέας στην τρίτη (3^η) παράγραφο χρησιμοποιεί μακροπερίοδο λόγο («[...] Ο ηθικός καταναλωτής ... και πολλά άλλα»). Να εξηγήσετε **δύο (2)** σκοπούς που εξυπηρετεί η χρήση του, με βάση το νόημα της παραγράφου.
(μονάδες 3)

Ενδεικτική Απάντηση:

Με τη χρήση του μακροπεριόδου λόγου:

- Ο συγγραφέας εκφράζει περίπλοκες και σύνθετες σκέψεις προσπαθώντας να δώσει περιεχόμενο/να επεξηγήσει αναλυτικά τον όρο «ηθικός καταναλωτής», που αναφέρει στην αμέσως προηγούμενη περίοδο.
- Ο συγγραφέας πετυχαίνει να αποδώσει καλύτερα την επιχειρηματολογία του, γίνεται πιο πειστικός για την ανάγκη ύπαρξης του ηθικού καταναλωτή στη σύγχρονη εποχή παραθέτοντας τα ποικίλα θετικά γνωρίσματά του.
- Ο συγγραφέας ξεδιπλώνει τη συλλογιστική του πορεία διασαφηνίζοντας λεπτομερώς την έννοια «ηθικός καταναλωτής».
- Ο συγγραφέας ελκύει/προκαλεί/εντείνει το ενδιαφέρον του αναγνώστη που, καθώς διαβάζει ο τελευταίος, περιμένει να δει πού θα καταλήξει ο συγγραφέας, δηλαδή στο συμπέρασμα με το οποίο ολοκληρώνει τη συγκεκριμένη παράγραφο και τη συλλογιστική του πορεία («Με αυτό τον τρόπο δεν ωφελείται μόνο ο καταναλωτής αλλά και το σύνολο της κοινωνίας.»).
- Ο συγγραφέας καταλήγει αβίαστα/με βεβαιότητα, μετά την παράθεση όλων των θετικών γνωρίσματος, στο συμπέρασμα, με το οποίο ολοκληρώνει τη συγκεκριμένη παράγραφο/ως κατακλείδα: «Με αυτό τον τρόπο δεν ωφελείται μόνο ο καταναλωτής αλλά και το σύνολο της κοινωνίας.»
- Το ύφος γίνεται πιο επίσημο και τυπικό, αφού πραγματεύεται ένα θέμα σοβαρό, αυτό του ηθικού καταναλωτή.
- ...

(2 x 1,5 μον.= 3 μονάδες)

A.I.5. «Η υιοθέτηση καταναλωτικών προτύπων εξαιτίας της διαφήμισης αποτελεί ένα πολύ αδύναμο επιχείρημα, καθώς ο τρόπος ζωής των πολιτών δεν διαμορφώνεται μόνο εξαιτίας της διαφήμισης.»

Να σχολιάσετε την πιο πάνω θέση και να παρουσιάσετε **δύο (2)** άλλους παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, επιδρούν στη διαμόρφωση καταναλωτικών προτύπων.
(Έκταση: 60-80 λέξεις)

(μονάδες 5)

Ενδεικτική Απάντηση:

Σχολιασμός:

Η διαφήμιση δεν αποτελεί τη/τον μοναδική/-κό αιτία/παράγοντα διαμόρφωσης καταναλωτικών και γενικότερα τρόπων ζωής των ανθρώπων. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει υιοθετήσει έναν υλιστικό τρόπο ζωής που δεν προκύπτει αποκλειστικά από τη διαφήμιση, καθώς δέχεται και άλλες επιρροές/επιδράσεις, που τον ωθούν στον καταναλωτισμό.

Επαρκής σχολιασμός: 2 μονάδες

Παράγοντες που διαμορφώνουν καταναλωτικά πρότυπα:

- **Η οικογένεια:** Είναι ο πιο σημαντικός πυλώνας για την ανάπτυξη, την ανατροφή και την εξέλιξη του παιδιού. Αποτελεί τον πρώτο κοινωνικό πυρήνα μέσα στον οποίο αναπτύσσεται το άτομο, οι δε γονείς λειτουργούν ως πρότυπα κατανάλωσης και επηρεάζουν τις συνήθειες/στάσεις των παιδιών.
- **Το σχολείο/ η εκπαίδευση:** Αν έχει αυστηρά τεχνοκρατικό προσανατολισμό, εστιάζει στον επαγγελματικό ανταγωνισμό και την οικονομική επιτυχία, μπορεί να ενισχύσει την προσήλωση στα υλικά αγαθά, ωθώντας στον καταναλωτισμό.
- **Το κοινωνικό περιβάλλον, οι φίλοι και οι κοινωνικές συναναστροφές:** Διαμορφώνουν πρότυπα συμπεριφοράς που επηρεάζουν τη στάση του ανθρώπου απέναντι στην υλιστική ζωή. Η ανάγκη κοινωνικής αποδοχής και ένταξης σε μια ομάδα ωθεί τον άνθρωπο να ακολουθεί κοινές καταναλωτικές τάσεις.
- **Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης-Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:** Επηρεάζουν γενικά τον τρόπο ζωής προβάλλοντας υλιστικά πρότυπα και καταναλωτικές συμπεριφορές. Ενισχύουν τη σύγκριση με άλλους, την ανάγκη προβολής και την επιδίωξη ενός καταναλωτικού τρόπου ζωής.
- **Η μόδα, ως κοινωνικό φαινόμενο:** Δημιουργεί διαρκώς νέες ανάγκες με αποτέλεσμα, ο άνθρωπος να οδηγείται στην αγορά προϊόντων για λόγους κοινωνικού κύρους και αναγνώρισης.
- **Το υλιστικό και τεχνοκρατικό πνεύμα της εποχής:** Προβάλλει ως ύψιστες αξίες την οικονομική επιτυχία, το κέρδος και την κατοχή αγαθών. Η αποξένωση, η έλλειψη επικοινωνίας, η απουσία του αισθήματος της δημιουργίας και της πρωτοβουλίας, δημιουργούν συναισθηματικό κενό, που οδηγεί σε έναν αέναο αγώνα απόκτησης υλικών αγαθών με στόχο τον υλικό ευδαιμονισμό.
- **Η τεχνολογία και η τεχνολογική εξέλιξη:** η συνεχής εμφάνιση νέων προϊόντων και καινοτομιών ενισχύει την επιθυμία του ανθρώπου για συχνή κατανάλωση και αντικατάσταση αγαθών.
- **Το καταναλωτικό κοινωνικοοικονομικό σύστημα:** η οικονομία βασίζεται στην παραγωγή και κατανάλωση αγαθών, γεγονός που ενθαρρύνει την υπερκατανάλωση.

- **Η παγκοσμιοποίηση:** διαδίδει διεθνή πρότυπα ζωής και καταναλωτικές συνήθειες μέσω των πολυεθνικών επιχειρήσεων αλλά και των παγκόσμιων μέσων επικοινωνίας.
- ...

(2 x 1,5 μον. = 3 μονάδες)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε κάθε μία από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **ένα (1) αντώνυμό** της, ώστε να δίνεται η αντίθετη σημασία από αυτή που έχει στη συγκεκριμένη πρόταση:

α. Για τις επιβλαβείς διαφημίσεις υπάρχει το ρυθμιστικό πλαίσιο [...]

β. [...], η οποία βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου [...]

(μονάδες 4)

Απάντηση:

α) **επιβλαβείς** ≠ αβλαβείς, ωφέλιμες, χρήσιμες, επωφελείς, θετικές, ακίνδυνες, ευεργετικές

β) **εξοικονόμηση** ≠ σπατάλη, κατασπατάληση, απώλεια, δαπάνη, χάσιμο, ξόδεμα

Σημείωση:

Για ορθογραφικό ή/και γραμματικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας.

A.I.7. Αφού μεταφέρετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τον παρακάτω πίνακα, να τον συμπληρώσετε γράφοντας **ένα (1) παράγωγο ουσιαστικό** και **ένα (1) παράγωγο επίθετο** για κάθε ένα από τα πιο κάτω ρήματα:

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
Επιβαρύνουν		
Διακριθεί		

(μονάδες 4)

Απάντηση:

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
Επιβαρύνουν	επιβάρυνση	επιβαρυντικός/-ή/-ό, επιβαρής/-ής/-ές
Διακριθεί	διάκριση, διακριτικότητα, διακριτικό	διακριτικός/-ή/-ό, διακριτός/ -ή/-ό, διακρίσιμος/-η/-ο, διακριτέος/-α/ -ο

(4 X 1 μον. = 4 μονάδες)

Σημείωση:

Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας.

Σε περίπτωση που δεν προσδιοριστεί το μέρος του λόγου, **αφαιρούνται όλες οι μονάδες.**

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)**

«Αναφέρονται πολλές επικρίσεις για τη διαφήμιση. Πολλοί υποστηρίζουν ότι δημιουργεί πλασματικές ανάγκες και υπερκατανάλωση, που επιβαρύνουν τόσο τους ίδιους τους πολίτες όσο και το περιβάλλον. Άλλοι υποστηρίζουν ότι υπερβάλλει, με το να προβάλλονται μέσα από τη διαφήμιση εξιδανικευμένα πρότυπα και τρόποι ζωής [...]».

Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευθεί στον ημερήσιο Τύπο, να παρουσιάσετε **τρία (3)** αρνητικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου καταναλωτή που προκύπτουν από την επίδραση της διαφήμισης στην εποχή μας. Ακολούθως, να εισηγηθείτε **τρεις (3)** τρόπους με τους οποίους το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση ηθικών και συνειδητοποιημένων καταναλωτών.

(Έκταση: **450-500** λέξεις)

Σημείωση:

Να μην αναγραφεί τίτλος στο άρθρο.

Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

- Πρόλογος: **1,5 μονάδα**
- Κύριο Μέρος: **9 μονάδες**
- Επίλογος: **1,5 μονάδα**

Πρόλογος

Ενδεικτικά:

- Στη σύγχρονη εποχή, η κυριαρχία του καταναλωτικού προτύπου δεν αποτελεί ένα απλό οικονομικό φαινόμενο, αλλά μια σημαντική κοινωνική και πολιτισμική πρόκληση.
- Η διαφήμιση, ως μέσο προβολής και προώθησης αγαθών, υπηρεσιών και ιδεών, αποτελεί πλέον έναν ισχυρό μηχανισμό διαμόρφωσης συνειδήσεων και καταναλωτικών προτύπων.
- Μέσα από τη συστηματική προβολή πλασματικών αναγκών, η διαφήμιση επιδρά στον ψυχισμό του σύγχρονου ανθρώπου, μετατρέποντάς τον σε παθητικό δέκτη και καταναλωτή.
- ...

(1,5 μονάδα)

Κύριο Μέρος:

Α΄ Ζητούμενο:

Τρία (3) αρνητικά χαρακτηριστικά του καταναλωτή που προκύπτουν από την επίδραση της διαφήμισης στην εποχή μας:

- Πνευματικά ανελεύθερος, με αδρανοποιημένη την κριτική σκέψη: Καθοδηγείται από διαφημιστικά πρότυπα, χωρίς να επεξεργάζεται κριτικά τα μηνύματα που δέχεται. Με αυτόν τον τρόπο μειώνεται η πρωτοβουλία και η αυτονομία του.
- Ψυχικά υποδουλωμένος: Εξαρτά την ελευθερία του από την ευχέρεια να αγοράζει και να καταναλώνει όλο και περισσότερα υλικά αγαθά. Ταυτίζει την ευτυχία με το «έχειν» και όχι με το «είναι». Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσει υλιστική και ευδαιμονιστική αντίληψη ζωής.
- Αλλοτριωμένος: Αποξενώνεται από τον εαυτό του, τους συνανθρώπους του και τα ουσιαστικά προβλήματα της εποχής. Οι ανθρώπινες σχέσεις και η επικοινωνία υποχωρούν μπροστά στην καταναλωτική επιδίωξη.
- Υποχείριο και ευάλωτος στη χειραγώγηση: Παρασύρεται από ψευδαισθήσεις και μη ρεαλιστικές προσδοκίες της διαφήμισης, οι οποίες παρουσιάζονται με έναν ωραιοποιημένο και «ονειρεμένο» τρόπο ζωής.
- Υλιστής και μονοδιάστατος: Θέτει ως προτεραιότητα τα υλικά αγαθά και υποβαθμίζει τις πνευματικές αξίες. Απομακρύνεται από τη γνώση, την τέχνη και τον πολιτισμό. Περιορίζεται η πνευματική του καλλιέργεια. Οδηγείται σε μια οικτρά μονοδιάστατη ζωή.
- Ατομικιστής, ιδιοτελής/συμφεροντολόγος: Επικεντρώνεται στην προσωπική του ευδαιμονία και επιτυχία. Η αλληλεγγύη, η συλλογικότητα και η κοινωνική ευαισθησία υποχωρούν μπροστά στο ατομικό συμφέρον.
- Ανασφαλής: Διακατέχεται από συμπλέγματα κατωτερότητας και αισθάνεται εσωτερικό κενό. Συγκρίνει τον εαυτό του με τα πρότυπα που προβάλλονται και νιώθει μειονεκτικά, όταν αδυνατεί να αποκτήσει τα αντίστοιχα αγαθά.
- Ανήσυχος, αγχώδης: Δεν ηρεμεί, επειδή πάντα εμφανίζεται ένας νέος στόχος (διαρκές κυνήγι ύλης), νιώθει πίεση και άγχος. Αδυνατεί να νιώσει ικανοποίηση, καθώς η διαφήμιση δημιουργεί συνεχώς νέες ανάγκες και επιθυμίες. Βιώνει μια διαρκή κατάσταση ανικανοποίητου και ψυχολογικής πίεσης.
- Σπάταλος και οικονομικά απερίσκεπτος: Παρασύρεται σε αλόγιστες αγορές, υπερκατανάλωση και συχνά σε δανεισμό, με αποτέλεσμα οικονομικά αδιέξοδα και εξάρτηση από το χρήμα.
- Εργασιομανής: Εργάζεται υπερβολικά για να αποκτήσει περισσότερα αγαθά. Θυσιάζει τον ελεύθερο χρόνο, την ψυχική ισορροπία και την ποιότητα ζωής του.

- Αδιαφορεί για τα μεγάλα προβλήματα της εποχής. Απομακρύνεται από τη χαρά της επικοινωνίας. Αλλοιώνεται η σχέση του με την εργασία του, με τον εαυτό του και το περιβάλλον.
- ...

Τρία (3) σημεία με σχετική ανάπτυξη χ 1,5 μον.= 4,5 μονάδες

Β΄ Ζητούμενο:

Τρεις (3) τρόποι με τους οποίους το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση ηθικών και συνειδητοποιημένων καταναλωτών:

- Καλλιέργεια ανθρωπιστικής παιδείας (ανθρωποκεντρικό σχολείο: ανθρώπινο και δημοκρατικό) μέσω της σχολικής εκπαίδευσης: ηθικοπνευματική θωράκιση/καλλιέργεια αξιών (αυτογνωσία, αυτοσεβασμός, μέτρο, εγκράτεια, αυτάρκεια, πνεύμα ολιγάρκειας και λιτότητας). Έμφαση στα ηθικά και πνευματικά ερείσματα, ώστε να διαμορφώνονται ολοκληρωμένες προσωπικότητες με την υιοθέτηση πανανθρώπινων αξιών.
- Σύγχρονα Αναλυτικά Προγράμματα με ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό (βλ. γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες, αξίες, στάσεις, συμπεριφορές), που να τους καθιστά ικανούς να αντιμετωπίζουν τις σειρήνες του καταναλωτικού τρόπου ζωής. Έμφαση στην καλλιέργεια αξιών, κοινωνικής ευαισθησίας και κριτικής στάσης απέναντι στα πρότυπα της εποχής.
- Παροχή προτύπων και θετικών παιδαγωγικών επιρροών: Οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν πρότυπα, ως φορείς αξιών και υπεύθυνης συμπεριφοράς (υιοθέτηση θετικών προτύπων).
- Ειδικότερη και ενδεικτική αναφορά σε διδακτικά αντικείμενα: Λογοτεχνία, Φιλοσοφία, Οικονομικά, Μάρκετινγκ, Πληροφορική, Τέχνη κ.ά. μέσω των οποίων προωθείται η καλλιέργεια δεξιοτήτων για αποκωδικοποίηση των παραπλανητικών μηνυμάτων και διαμόρφωση ηθικών και άλλων αντιστάσεων.
- Προγράμματα και Βιωματικές δράσεις: Έμφαση στην ενεργό μάθηση, την κοινωνική υπευθυνότητα, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την καλλιέργεια ενσυναίσθησης.
- Ψηφιακός γραμματισμός, ενημέρωση και καλλιέργεια κουλτούρας ορθής χρήσης των ΜΜΕ-ΜΚΔ: Καλλιέργεια κριτικού γραμματισμού (πώς λειτουργεί η εικόνα, ο ήχος, το σύνθημα και οι εφαρμογές της Τεχνητής Νοημοσύνης). Αντίληψη των μηχανισμών επιρροής.
- Καλλιέργεια κριτικής σκέψης: Ανάπτυξη κριτικού στοχασμού και πνευματικής εγρήγορσης. Έμφαση στην αποκωδικοποίηση, ανάλυση, αξιολόγηση πληροφοριών και στην απομυθοποίηση των καταναλωτικών προτύπων, απομυθοποίηση της ύλης, αντίσταση σε οποιαδήποτε απόπειρα αποπροσανατολισμού, αποχαύνωσης, αδρανοποίησης και εθισμού.

- Καλλιέργεια σωστής και υπεύθυνης καταναλωτικής συνείδησης με οικολογικό πρόσημο, ευρύτητα σκέψης, αυτόνομη βούληση, ενδυνάμωση της αυτοκυριαρχίας, ανάπτυξη εσωτερικών αντιστάσεων, επίγνωση των επιπτώσεων του καταναλωτισμού στην προσωπικότητα του ανθρώπου, αλλά και στην καταστροφή του περιβάλλοντος.
- Δράσεις που προωθούν την Περιβαλλοντική ευαισθησία, η οποία λειτουργεί αντιστικτικά στην υπερκατανάλωση και τις επιπτώσεις της στο περιβάλλον: Συνειδητοποίηση της σημασίας της προστασίας του περιβάλλοντος και έλεγχος της καταναλωτικής του μανίας, εφόσον γνώμονας θα πρέπει να είναι ο σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον και την αειφορία.
- Διαμόρφωση ελεύθερου, συνειδητοποιημένου, σκεπτόμενου και ηθικού καταναλωτή.

(Τρία [3] σημεία με σχετική ανάπτυξη χ 1,5 μον.= 4,5 μονάδες)

Επίλογος: (1,5 μονάδα)

Συμπέρασμα/ ανακεφαλαίωση

Β. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος): **(2 μονάδες)**
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπέρασμα): **(4 μονάδες)**
- Δομή παραγράφων: **(2 μονάδες)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: **(4 μονάδες)**

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια-σύνταξη: **(4 μονάδες)**
- Ακριβολογία-επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου: **(4 μονάδες)**
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους (άρθρο): **(4 μονάδες)**

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων.
- Για κάθε **5** ορθογραφικά (μη επαναλαμβανόμενα) /γραμματικά λάθη αφαιρείται **1 μονάδα**
- Απουσία τονισμού: αφαίρεση **1 μονάδας**

Σημείωση:

Άρθρο που είναι εκτός θέματος βαθμολογείται με **μηδέν (0)** σε όλα τα σημεία.

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κώστας Μόντης, *Τρίτο Γράμμα στη Μητέρα, ζ΄* (απόσπασμα)

Μητέρα, τώρα πια περιφερόμαστε νυχθημερόν σ' ένα εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο με τα μισογκρεμισμένα παραπήγματα και τις ξεθωριασμένες επιγραφές του «Διοικητηρίου» και του «Κ.Ψ.Μ.» και των «Αφοδευτηρίων».	1 5
Τώρα πια περιφερόμαστε σ' ένα εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο μ' εκείνη την πολλαπλασιασμένη ερημιά όταν έχει προηγηθεί πλήθος, μ' εκείνη την πολλαπλασιασμένη σιωπή όταν έχει προηγηθεί θόρυβος, μ' εκείνη την πολλαπλασιασμένη απελπισία, μ' εκείνο τον πολλαπλασιασμένο θάνατο. Περιεργαζόμαστε, μητέρα, σημάδια κ' ίχνη κ' υπολείμματα και γραφές στους τοίχους: «Στρατιώτης Νικολάου Αντώνιος του Γεωργίου εκ Μόρφου – 7 Ιουνίου, 1973», «Λοχίας Κυριάκου Αθανάσιος του Κωνσταντίνου εκ Λαπήθου – 3 Ιουλίου, 1974», περιέργως πλάι-πλάι όπως έπειτα στο Στρατιωτικό Νεκροταφείο, μονάχα τώρα με την προσθήκη της ηλικίας: «Ετών 19, ετών 18».	10 20
Μητέρα, τώρα πια γίναμε εμπόριο, μητέρα, δεν ξέρω τι γίναμε τώρα πια κ' έρχονται απ' όλο τον κόσμο υπουργοί κ' αρχηγοί κομμάτων κι' «αξιωματικών αντιπολιτεύσεων» κ' εργατικοί βουλευτές και φιλέλληνες Αμερικανοί κ' Επιτροπές της Γερουσίας κι' απεσταλμένοι εφημερίδων και νεαροί των «Συνδέσμων Νεολαίας» με τις κιθάρες τους να δουν τους προσφυγικούς καταυλισμούς μας και «να φροντίσουν», να δουν τα ξυπόλητα παιδάκια μας και «να φροντίσουν», ν' ακούσουν για τους «αγνοουμένους» μας και «να φροντίσουν».	25 30
[...]	

Τρίτο Γράμμα στη Μητέρα, Λευκωσία, 1980

Ερώτηση Β1

α) Να εντοπίσετε και να παρουσιάσετε **δύο (2)** τραγικές συνέπειες της τουρκικής εισβολής του 1974 στην Κύπρο, όπως αυτές αποτυπώνονται στους **στίχους 1-20** («Μητέρα, τώρα πια... “ετών 18”»). Να τεκμηριώσετε με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

- **Ο μαζικός εκτοπισμός/προσφυγοποίηση:** Ο ριζικός ξεσηκωμός και η ανεσιτότητα δεκάδων χιλιάδων Κυπρίων
Τεκμηρίωση:
«τώρα πια περιφερόμαστε νυχθημερόν»
- **Υλικές καταστροφές, ερήμωση, εξαθλίωση:** Το στρατόπεδο λειτουργεί ως εικόνα της κατεστραμμένης Κύπρου-πατρίδας: εγκατάλειψη, καταστροφή, φθορά / Το στρατόπεδο έχει εγκαταλειφθεί από τους στρατιώτες που έσπευσαν να υπερασπιστούν την πατρίδα τους από τους εισβολείς.
Τεκμηρίωση:
«σ’ ένα εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο / με τα μισογκρεμισμένα παραπήγματα / και τις ξεθωριασμένες επιγραφές του “Διοικητηρίου” και του “Κ.Ψ.Μ.” και των “Αφοδευτηρίων”.»
- **Η ψυχική οδύνη:** Η συναισθηματική φόρτιση, η εσωτερική ταραχή και ο αβάσταχτος πόνος που προκάλεσε η εθνική τραγωδία βιώνεται στον υπέρτατο βαθμό.
Τεκμηρίωση:
«Τώρα πια περιφερόμαστε σ’ ένα εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο»
«μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη ερημιά»
«μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη σιωπή»
«μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη απελπισία»
«μ’ εκείνο τον πολλαπλασιασμένο θάνατο»
- **Ερημιά, σιωπή, απελπισία:** Η ζωή που υπήρχε πριν έχει χαθεί. Η ερημιά, η σιωπή και η απελπισία είναι πλέον πιο έντονες (επειδή προηγήθηκαν πλήθος και θόρυβος).
Τεκμηρίωση:
«μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη ερημιά / όταν έχει προηγηθεί πλήθος, / μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη σιωπή / όταν έχει προηγηθεί θόρυβος, / μ’ εκείνη την πολλαπλασιασμένη απελπισία»
- **Θάνατος: κυρίως νέων ανθρώπων / στρατιωτών:** Τονίζεται ο θάνατος, η απώλεια ανθρώπινων ζωών / ο πρόωρος θάνατος νεαρών στρατιωτών ως μία από τις πιο οδυνηρές συνέπειες.

Τεκμηρίωση:

«μ' εκείνο τον πολλαπλασιασμένο θάνατο»

«“Στρατιώτης Νικολάου Αντώνιος του Γεωργίου/εκ Μόρφου – 7 Ιουνίου, 1973”, / “Λοχίας Κυριάκου Αθανάσιος του Κωνσταντίνου / εκ Λαπήθου – 3 Ιουλίου, 1974”, / περιέργως πλάι-πλάι όπως έπειτα στο Στρατιωτικό Νεκροταφείο»

«“Ετών 19, ετών 18”»

Συνέπειες: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

Παρουσίαση: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

Τεκμηρίωση: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

β) Να αναλύσετε **δύο (2)** σημεία, από τους **στίχους 21-30** («Μητέρα, τώρα πια... “να φροντίσουν”»), στα οποία είναι έκδηλη η ειρωνεία του ποιητικού υποκειμένου. Στη συνέχεια, να εντοπίσετε συνολικά **δύο (2)** διαφορετικά εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνεται η ειρωνεία. Να τεκμηριώσετε με αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

- Η κυπριακή τραγωδία δεν αντιμετωπίζεται ως ανθρώπινος πόνος αλλά ως αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης («Μητέρα, τώρα πια γίναμε εμπόριο») που προκαλεί απόγνωση και σύγχυση («μητέρα, δεν ξέρω τι γίναμε τώρα πια»).
- Υπάρχει μια υπερβολική κινητοποίηση από το εξωτερικό, χωρίς να είναι αγνές οι προθέσεις αυτών που έρχονται στο νησί. Με ειρωνικό τρόπο το ποιητικό υποκείμενο παρατάσσει όλους αυτούς τους «επισκέπτες» του νησιού, τους «συμπαραστάτες», τους «παρηγορητές»: «κ' έρχονται απ' όλο τον κόσμο υπουργοί / κι' αρχηγοί κομμάτων κι' “αξιωματικών αντιπολιτεύσεων” / κ' εργατικοί βουλευτές και φιλέλληνες Αμερικανοί / κ' Επιτροπές της Γερουσίας κι' απεσταλμένοι εφημερίδων / και νεαροί των “Συνδέσμων Νεολαίας” με τις κιθάρες τους»
- Έρχονται μέλη από διαφορετικές πολιτικές ομάδες και Επιτροπές / ξένοι πολιτικοί παράγοντες από όλο τον κόσμο και την Ελλάδα («κ' έρχονται απ' όλο τον κόσμο υπουργοί / κι' αρχηγοί κομμάτων κι' “αξιωματικών αντιπολιτεύσεων” / κ' εργατικοί βουλευτές και φιλέλληνες Αμερικανοί / κ' Επιτροπές της Γερουσίας») που παρουσιάζονται ως φίλοι και συμπαραστάτες· η συμπαραστάσή τους όμως φαίνεται να είναι ανεπαρκής και αναποτελεσματική.
- Έρχονται και δημοσιογράφοι («κι' απεσταλμένοι εφημερίδων»), οι οποίοι καταγράφουν τα γεγονότα αλλά δεν προσφέρουν λύση.
- Έρχονται και νεαρά άτομα με κιθάρες («και νεαροί των “Συνδέσμων Νεολαίας” με τις κιθάρες τους»), η παρουσία των οποίων μοιάζει επιφανειακή και ανεπαρκής μπροστά στο δράμα της Κύπρου (προσφυγιά, θάνατος, ερήμωση κ.ά.)

- Όσοι «επισκέπτονται» το νησί παρουσιάζονται σαν απλοί θεατές της προσφυγιάς, της εξαθλίωσης και των αθών θυμάτων («να δουν τους προσφυγικούς καταυλισμούς μας και “να φροντίσουν”», / να δουν τα ξυπόλητα παιδάκια μας και “να φροντίσουν”»). Καμία ουσιαστική φροντίδα δεν παρέχεται στα θύματα της εισβολής και κατοχής· οι υποσχέσεις φαίνονται ψεύτικες.
- Όσοι (πολιτικοί παράγοντες) «επισκέπτονται» το νησί, απλώς ακούνε για τους αγνοούμενους της κυπριακής τραγωδίας και μετά δήθεν φροντίζουν. («ν’ ακούσουν για τους “αγνοουμένους” μας και “να φροντίσουν”»), αποκαλύπτοντας την αδράνεια και την υποκρισία που τους χαρακτηρίζει.

Ανάλυση: 2 x 2 μον. = 4 μονάδες

Απλός εντοπισμός / Αναγνώριση: δίνονται οι μισές μονάδες

Εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνεται η ειρωνεία:

- Μεταφορά: «τώρα πια γίναμε εμπόριο».
- Στίξη: εισαγωγικά («αξιωματικών αντιπολιτεύσεων», «Συνδέσμων Νεολαίας», «να φροντίσουν»).
- Επανάληψη: «μητέρα», «τώρα πια», «να δουν», «και να φροντίσουν», «και»
- Επαναφορά: «να δουν», «και να φροντίσουν», «μητέρα».
- Επιφορά: «...και να φροντίσουν».
- Πολυσύνδετο σχήμα: παράθεση μεγάλου αριθμού επισκεπτών που τελικά δεν προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια («κ’ έρχονται απ’ όλο τον κόσμο υπουργοί / κι’ αρχηγοί κομμάτων κι’ “αξιωματικών αντιπολιτεύσεων” / κ’ εργατικοί βουλευτές και φιλέλληνες Αμερικανοί / κ’ Επιτροπές της Γερουσίας κι’ απεσταλμένοι εφημερίδων / και νεαροί των “Συνδέσμων Νεολαίας” με τις κιθάρες τους»).
- Εικόνες: π.χ.
 - «κ’ έρχονται απ’ όλο τον κόσμο υπουργοί / κι’ αρχηγοί κομμάτων κι’ «αξιωματικών αντιπολιτεύσεων» / κ’ εργατικοί βουλευτές και φιλέλληνες Αμερικανοί / κ’ Επιτροπές της Γερουσίας κι’ απεσταλμένοι εφημερίδων»
 - «και νεαροί των “Συνδέσμων Νεολαίας” με τις κιθάρες τους»
 - «να δουν τους προσφυγικούς καταυλισμούς μας και “να φροντίσουν”»
 - «να δουν τα ξυπόλητα παιδάκια μας και “να φροντίσουν”»
 - ν’ ακούσουν για τους “αγνοουμένους” μας και “να φροντίσουν”»

Εκφραστικά μέσα: 2 x 0,5 μον. = 1 μονάδα

Τεκμηρίωση-Εντοπισμός στίχων: 2 x 0,5 μον. = 1 μονάδα

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Ρίτσος, *Αποχαιρετισμός (απόσπασμα)*

ΟΛΟ ετοιμάζομαι να φύγω. Όλο σας αποχαιρετώ, κι ακόμα
στέκω

σα κάτι να 'χω να προστέσω ακόμα στον κόσμο. Σα να 'χω
να προσφέρω λίγη ακόμα ευτυχία σε σας απ' το μεδούλι μου.

Θυμάμαι -

καλοκαιριάτικο σούρουπο ήταν -

σταμάτησα τ' αμάξι μπροστά σε μια καλύβα. Διψούσα.

Μια μαυροφορεμένη γριά με φίλεψε με το κανάτι δροσερό νερό.

"Φχαριστώ, γιαγιά", της είπα. "Καλή λευτεριά, γιε μου", από-
κρίθηκε.

"Καλή λευτεριά, γιαγιά" της ξανάπα - κι ένιωσα πως της την
χρωστάω.

Μου 'βγαλε το κασκέτο και μου σφούγγισε με το χέρι της το
κούτελό μου. (Ξέρετε,

κι οι γριές μπορούνε να χαμογελάνε). Τη λευτεριά το λοιπόν ο
καθένας μας τήνε χρωστάει σ' όλους.

Μια λευτεριά μονάχα για τον έναν, δε φελάει σε τίποτα (αν
υπάρχει).

Τίποτα δεν είναι μήτε για τον ίδιον. "Άντε, γεια σου, γιαγιά.

Καλή λευτεριά, το λοιπόν" –

[...]

Έτσι βρέθηκα σε τούτη τη σπηλιά που το στόμιό της
βλέπει ολόγισα στον ήλιο - το στρογγυλό της στόμιο
είναι ο ίδιος ο ήλιος που θα τον νιώσω πάλι δροσερό, καθώς θα
με περνάνε,

(όπως εκείνη τη νύχτα το φεγγάρι) - θα τον νιώσω δροσερό
κωνσταντινάτο

να μου δροσίζει το καμένο στήθος, κι έτσι λίγο - λίγο
να ζεσταίνεται ο ήλιος και ν' αχνίζει στον κόρφο μας. Γεια σας.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κλαίρη Αγγελίδου, «Γρηγόρης Αυξεντίου» (απόσπασμα)

Στις τρεις του Μάρτη
άνθισαν οι πασχαλιές
γέμισε ο μαύρος ουρανός
άστρα και φως.
Το φεγγάρι ταξιδεύει χαμογελαστό
απλώνοντας το χέρι στο Γρηγόρη.
Πολύ κουράστηκε σήμερα
πολεμώντας για τη Λευτεριά
και την ψυχή του ανθρώπου.
Πολύ έκλαψε σήμερα
για την ευτυχία του θανάτου του,
του πιο ωραίου θανάτου.
Πολύ λυπήθηκε σήμερα
για την άγνοια των εχθρών του
που νόμιζαν
πως ο θάνατος του ήταν το τέλος,
χωρίς να υποψιάζονται
πως ήταν μόνον η αρχή.
Πολύ χάρηκε σήμερα
που αξιώθηκε μιας τέτοιας Μοίρας.
[...]
Χαμογελά κάτω από τα μουστάκια του
κι η σπηλιά ανθίζει ανεμώνες.
Η φωτιά πλησιάζει
μα ο Γρηγόρης δε φοβάται.
Βιάζεται ν' αποτελειώσει
το έργο του,
να γίνει ο ένας, ο μπροστάρης
για τον ανήφορο της Λευτεριάς.
[...]

Μάρτης 1984

Κλαίρη Αγγελίδου, *Έν Δήμω Άμαθούντος, Ποιήματα*, Λευκωσία,
Τυπογραφία Ζαβαλλή Λτδ, 1988, σσ. 26-28.

Ερώτηση Β2

α) Στα δύο ποιήματα διαφαίνεται η βαθιά συνείδηση του χρέους που νιώθει ο ήρωας προς την πατρίδα. Να αναλύσετε **δύο (2)** σημεία από το κάθε ποίημα στα οποία προβάλλεται το χρέος αυτό. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

Γιάννης Ρίτσος, *Αποχαιρετισμός* (απόσπασμα)

Η βαθιά συνείδηση του χρέους	Τεκμηρίωση
Ο ήρωας αισθάνεται ότι πλησιάζει το τέλος του και προετοιμάζεται συνειδητά γι' αυτό. Παρότι ξέρει ότι θα πεθάνει, θέλει πριν φύγει να προσφέρει κάτι ακόμη στην πατρίδα: την εκπλήρωση του χρέους, τον ηρωικό θάνατο, τη δικαίωση.	«ΟΛΟ ετοιμάζομαι να φύγω. Όλο σας αποχαιρετώ, κι ακόμα στέκω / σα κάτι να 'χω να προστέσω ακόμα στον κόσμο.»
Ο ήρωας είναι έτοιμος να δώσει ακόμη και την ίδια τη ζωή του. Θεωρεί ότι έχει χρέος να υπερασπιστεί την πατρίδα και ότι ο θάνατός του, για προάσπιση ιδανικών, θα χαροποιήσει τους συναγωνιστές/συμπατριώτες του.	«Σα να 'χω / να προσφέρω λίγη ακόμα ευτυχία σε σας απ' το μεδούλι μου»
Ο ήρωας νιώθει χρέος απέναντι στη γριά/Κύπρια μάνα/Κύπρο/πατρίδα. Αντιλαμβάνεται το χρέος του, την ευθύνη του, και ενσυνείδητα θα επιδιώξει να επιτελέσει το χρέος του.	«"Καλή λευτεριά, γιαγιά" της ξανάπα - κι ένιωσα πως της την χρωστάω.»
Ο ήρωας αναγνωρίζει ότι η ελευθερία είναι ένα πανανθρώπινο αγαθό (για το οποίο όλοι πρέπει να αγωνίζονται) που κατακτιέται με την εκπλήρωση του χρέους στην πατρίδα.	«Τη λευτεριά το λοιπόν ο καθένας μας τήνε χρωστάει σ' όλους.»
Ο ήρωας δηλώνει ευθέως ότι το χρέος προς την πατρίδα είναι συλλογικό.	«Μια λευτεριά μονάχα για τον έναν, δε φελάει σε τίποτα (αν υπάρχει). / Τίποτα δεν είναι μήτε για τον ίδιον.»
Ο ήρωας, αμετάκλητα πια, επισφραγίζει την απόφασή του να αγωνιστεί για εκπλήρωση του χρέους προς την πατρίδα.	«"Αντε, γεια σου, γιαγιά. Καλή λευτεριά, το λοιπόν"»
Ο ήρωας αισθάνεται πλέον ότι εκπληρώνει το χρέος του με την αυτοθυσία του.	«Έτσι βρέθηκα σε τούτη τη σπηλιά που το στόμιό της»

Ανάλυση: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες
Τεκμηρίωση: 2 x 0,5 μον. = 1 μονάδα

Κλαίρη Αγγελίδου, «Γρηγόρης Αυξεντίου» (απόσπασμα)

Η βαθιά συνείδηση του χρέους	Τεκμηρίωση
Ο ήρωας, έχοντας πλήρη συνείδηση του χρέους πολεμάει για την ελευθερία.	«Πολύ κουράστηκε σήμερα πολεμώντας για τη Λευτεριά και την ψυχή του ανθρώπου.»
Ο ήρωας, έχοντας πλήρη συνείδηση του χρέους του να αγωνιστεί για την ελευθερία, είναι ευτυχισμένος και εκλαμβάνει τον θάνατο ως μια ωραία εκπλήρωση του χρέους. Η αγάπη για την πατρίδα και την ανθρωπότητα γεμίζει ψυχικά τον ήρωα με μια υπέρτατη εσωτερική ευδαιμονία.	«Πολύ έκλαψε σήμερα για την ευτυχία του θανάτου του, του πιο ωραίου θανάτου.»
Ο ήρωας θεωρεί ότι η θυσία του είναι μόνο η αρχή που σηματοδοτεί την εκπλήρωση του χρέους προς την πατρίδα. Ο αγώνας για την ελευθερία δεν τελειώνει εδώ. Οι εχθροί αγνοούν ότι η θυσία του Αυξεντίου θα γίνει σύμβολο, θα αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση και θα ενδυναμώσει τον πόθο για τη λευτεριά.	«Πολύ λυπήθηκε σήμερα για την άγνοια των εχθρών του που νόμιζαν πως ο θάνατος του ήταν το τέλος, χωρίς να υποψιάζονται πως ήταν μόνον η αρχή.»
Ο ήρωας είναι χαρούμενος που εκπληρώνει το χρέος του – ένα χρέος που θεωρεί πως ήταν οφειλή. Η απόφασή του να αγωνιστεί και να θυσιάσει για την πατρίδα καταξιώνει όλη του τη ζωή.	«Πολύ χάρηκε σήμερα που αξιώθηκε μιας τέτοιας Μοίρας.»
Ο ήρωας πλημμυρίζει από χαρά, γιατί αισθάνεται ότι εκπληρώνει το χρέος του.	«Χαμογελά κάτω από τα μουστάκια του»
Ο ήρωας αισθάνεται ατρόμητος, δεν φοβάται τον θάνατο, γιατί επιτελεί το καθήκον προς την πατρίδα.	«Η φωτιά πλησιάζει μα ο Γρηγόρης δε φοβάται.»
Ο ήρωας αγωνιά να ολοκληρώσει το χρέος του, γιατί έτσι θα επέλθει η ελευθερία, η δικαίωση, η ειρήνη στον τόπο.	«Βιάζεται ν' αποτελειώσει το έργο του, να γίνει ο ένας, ο μπροστάρης για τον ανήφορο της Λευτεριάς.»

Ανάλυση: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες
Τεκμηρίωση: 2 x 0,5 μον. = 1 μονάδα

β) Να γράψετε πώς μεταμορφώνεται η σπηλιά στο κάθε ένα από τα πιο πάνω ποιήματα και να προσδιορίσετε το κοινό σχήμα λόγου με το οποίο αποδίδεται αυτή η μεταμόρφωση.

(μονάδες 4)

Ενδεικτική απάντηση:

Γιάννης Ρίτσος, Αποχαιρετισμός (απόσπασμα)

Μεταμόρφωση: Η σπηλιά (από μέρος σκοτεινό) μετατρέπεται σε μέρος φωτεινό, το στόμιό της μεταμορφώνεται στον ίδιο τον ήλιο που συμβολίζει το φως της ελευθερίας, της ειρήνης, της δικαίωσης.

Κλαίρη Αγγελίδου, «Γρηγόρης Αυξεντίου» (απόσπασμα)

Μεταμόρφωση: Η σπηλιά, ο χώρος όπου συνειδητά ο ήρωας επιλέγει να πεθάνει, μεταμορφώνεται (από σκοτεινή και υγρή) σε σπηλιά ανθισμένη με ανεμώνες.

Κοινό σχήμα λόγου: Μεταφορά

Μεταμόρφωση: 2 x 1,5 μον. = 3 μονάδες
Σχήμα λόγου = 1 μονάδα

B3. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

I.M. Παναγιωτόπουλος, Αστροφεγγιά (απόσπασμα)

Και, σαν την απάντησε [την Έρση] το βράδι, μαζί με τη Δάφνη, λησμόνησε να συμμαζέψει το ποίημα, που τόχε διαβάσει στο δρόμο τόσες φορές, και το κρατούσε στο χέρι του, σημάδι μιας νίκης στο πείσμα όλων και πρώτου πρώτου του εαυτού του! Η Έρση το πρόσεξε κ' έτσι δα, χωρίς να το θέλει, του το πήρε και τ' άνοιξε και το διάβαζε σιωπηλή. Ο Άγγελος μόλις που πρόφτασε να φωνάξει μέσα σ' ένα στρόβιλο πανικού:

— Όχι τώρα! Όχι τώρα! Άλλοτε θα το ιδούμε!

Η Δάφνη, έσκυψε να διαβάσει και κείνη.

— Είναι δικό σου; τον ρώτησε και τον κοίταξε κατάματα περιπαιχτικά.

Δεν της αποκρίθηκε. Μόνο έπιασε νευρικά το χαρτί από τα χέρια της Έρσης και τόκρυψε τσαλακωμένο στην τσέπη του. Η Δάφνη επίμενε:

— Όστε άρχισες να μας γράφεις και ποιηματάκια τελευταία και δε μας είπες ακόμα τίποτε! Υποκριτή! Τώρα θα το πω στα παιδιά και θα ιδείς!

— Για το Θεό, την παρακάλεσε ο Άγγελος. Τα παιδιά θα γελάσουν. Για το Θεό!

— Και, βέβαια, πρέπει να γελάσουν με την κατάντια σου!

Ο Άγγελος φρένιασε:

— Λοιπόν, αν θέλεις να ξέρεις, το ποίημα δεν είναι δικό μου. Μου τόδωσε κάποιος φίλος μου να το δώσω της Έρσης.

— Ψέματα! Είναι δικό σου. Το δείχνει κ' η όψη σου!

Ο Άγγελος δεν κρατήθηκε πια:

— Παλιοκόριτσο! φώναξε. Άλλο δεν κάνεις παρά να κοροϊδεύεις όλο τον κόσμο!

Κ' έφυγε γρήγορα, με τα μάτια ξαναμένα, σαν να τον κυνηγούσαν, απελπισμένος, έτοιμος να ξεσπάσει σε δάκρια.

Κεφάλαιο VII (σσ. 105-106)

Ερώτηση Β3

Να παρουσιάσετε τη συμπεριφορά της Δάφνης απέναντι στον Άγγελο και να δώσετε **δύο (2)** γνωρίσματα του χαρακτήρα της, όπως διαφαίνονται στο απόσπασμα. Ακολούθως, να εξηγήσετε πώς η συμπεριφορά αυτή επιδρά στον Άγγελο και να τεκμηριώσετε με **δύο (2)** αναφορές από το απόσπασμα.

(μονάδες 8)

Ενδεικτική Απάντηση:

Συμπεριφορά Δάφνης / Γνωρίσματα:

- Κοροϊδεύει και ειρωνεύεται τον Άγγελο. Η Δάφνη σκύβει για να διαβάσει το ποίημα του Άγγελου ρωτώντας τον ειρωνικά εάν το έγραψε ο ίδιος.
— Είναι δικό σου; Τον ρώτησε και τον κοίταξε κατάματα περιπαιχτικά.
«Η Δάφνη επίμενε:
— Ώστε άρχισες να μας γράφεις και ποιηματάκια τελευταία και δε μας είπες ακόμα τίποτε!»
Ειρωνική, κοροϊδευτική, χλευαστική
- Επιχειρεί να μειώσει και να εκθέσει τον Άγγελο στους υπόλοιπους της παρέας.
«Υποκριτή!», «Τώρα θα το πω στα παιδιά και θα ιδείς!»
Προκλητική, σκληρή, επιθετική
- Επιθυμεί να γελοιοποιήσει, να περιφρονήσει και να υποτιμήσει τον Άγγελο.
«Τα παιδιά θα γελάσουν», «πρέπει να γελάσουν με την κατάντια σου!»
Αναίσθητη, σκληρή, άπονη, ανάλητη
- Επιμένει να πιέζει τον Άγγελο, να τον φέρνει σε δύσκολη θέση.
«— Ψέματα! Είναι δικό σου. Το δείχνει κ' η όψη σου!»
Ανώριμη, επίμονη, πεισματάρη

Συμπεριφορά: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

Γνωρίσματα: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

Επίδραση στον Άγγελο / Τεκμηρίωση:

- **Νιώθει πανικό και επιχειρεί να αποτρέψει τη Δάφνη να διαβάσει το ποίημά του.**
Τεκμηρίωση: «Ο Άγγελος μόλις που πρόφτασε να φωνάξει μέσα σ' ένα στρόβιλο πανικού: Όχι τώρα! Όχι τώρα! Άλλοτε θα το ιδούμε!»
- **Νιώθει ευάλωτος, ανασφαλής, είναι νευρικός, δεν τολμά να δώσει απάντηση στη Δάφνη – φοβάται.**
Τεκμηρίωση: «Δεν της αποκρίθηκε. Μόνο έπιασε νευρικά το χαρτί από τα χέρια της Έρσης και τόκρυσε τσαλακωμένο στην τσέπη του.»

- **Φοβάται την κοροϊδία της παρέας, νιώθει άγχος και αγωνία, προσπαθεί να αποφύγει την ντροπή. Επιχειρεί να τη φέρει στο φιλότιμο.**
Τεκμηρίωση: «— Για το Θεό, την παρακάλεσε ο Άγγελος. Τα παιδιά θα γελάσουν. Για το Θεό!»
- **Αντιδρά έντονα, θυμώνει, είναι αγανακτισμένος. Αρνείται ότι το ποίημα είναι δικό του. Αναγκάζεται να πει ψέματα.**
Τεκμηρίωση: «Ο Άγγελος φρένιασε», «— Λοιπόν, αν θέλεις να ξέρεις, το ποίημα δεν είναι δικό μου. Μου τόδωσε κάποιος φίλος μου να το δώσω της Έρσης.»
- **Ξεσπά έντονα, εξυβρίζει τη Δάφνη.**
Τεκμηρίωση: «Ο Άγγελος δεν κρατήθηκε πια: — Παλιοκόριτσο! φώναξε. Άλλο δεν κάνεις παρά να κοροϊδεύεις όλο τον κόσμο!»
- **Φεύγει γρήγορα σαν κατατρεγμένος, νιώθει προσβεβλημένος, ντρέπεται, νιώθει απελπισία.**
Τεκμηρίωση: «Κ' έφυγε γρήγορα, με τα μάτια ξαναμένα, σαν να τον κυνηγούσαν, απελπισμένος έτοιμος να ξεσπάσει σε δάκρια.»
- **Ξεσπά σε δάκρυα.**
Τεκμηρίωση: «Κ' έφυγε γρήγορα, με τα μάτια ξαναμένα, σαν να τον κυνηγούσαν, απελπισμένος, έτοιμος να ξεσπάσει σε δάκρια.»

Επίδραση στον Άγγελο: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες
Τεκμηρίωση: 2 x 1 μον. = 2 μονάδες

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ